

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-181/19

Jobcenter Krefeld – Widerspruchsstelle v. JD

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (zemský soud pro spory v oblasti sociálního zabezpečení v Severním Porýní – Vestfálsku, Německo)]

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 6. října 2020

„Řízení o předběžné otázce – Volný pohyb osob – Pracovníci – Nařízení (EU) č. 492/2011 – Článek 7 odst. 2 – Rovné zacházení – Sociální výhody – Článek 10 – Děti plnící povinnou školní docházku – Směrnice 2004/38/ES – Článek 24 – Sociální pomoc – Nařízení (ES) č. 883/2004 – Článek 4 – Článek 70 – Zvláštní nepřispěvkové peněžité dávky – Migrující pracovník, který pečuje o děti plnící povinnou školní docházku v hostitelském členském státě“

- 1. Volný pohyb osob – Pracovníci – Právo pobytu rodinných příslušníků – Dítě migrujícího pracovníka nebo bývalého migrujícího pracovníka, které získává vzdělání v hostitelském členském státě – Rodič, který o toto dítě skutečně pečuje – Právo pobytu založené pouze na článku 10 nařízení č. 492/2011 – Povinnost splnit podmínky stanovené ve směrnici 2004/38 – Neexistence – Ztráta postavení uvedeného rodiče jako pracovníka – Neexistence vlivu (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011, článek 10; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38)*

(viz body 35, 37–39, 49)
- 2. Volný pohyb osob – Pracovníci – Rovné zacházení – Sociální výhody – Pojem – Sociální dávka, jejímž cílem je zaručit jejím příjemcům prostředky na živobytí – Zahrnutí (Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011, čl. 7 odst. 2)*

(viz body 41, 42)
- 3. Volný pohyb osob – Pracovníci – Rovné zacházení – Sociální výhody – Příjemci – Dítě migrujícího pracovníka nebo bývalého migrujícího pracovníka, které získává vzdělání v hostitelském členském státě – Rodič, který o toto dítě skutečně pečuje – Ztráta postavení uvedeného rodiče jako pracovníka – Neexistence vlivu (Článek 45 SFEU; nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011, čl. 7 odst. 2 a článek 10)*

(viz body 43–48, 50–55)

4. *Volný pohyb osob – Pracovníci – Rovné zacházení – Sociální výhody – Vnitrostátní právní úprava, jež vylučuje nárok bývalého migrujícího pracovníka a jeho dětí, kteří se mohou dovolávat autonomního práva pobytu z důvodu plnění školní docházky dětmi v hostitelském členském státě, na dávky na zajištění jejich živobytí – Nepřípustnost – Odůvodnění – Výjimka ze zásady rovného zacházení s občany Unie v oblasti sociální pomoci – Nepoužitelnost – Dotyčný občan Unie požívající též práva pobytu jakožto uchazeč o zaměstnání – Neexistence vlivu*
(Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011, čl. 7 odst. 2 a článek 10; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38, čl. 24 odst. 2)

(viz body 55, 58–65, 69–73, 77, 79, výrok 1)

5. *Sociální zabezpečení – Migrující pracovníci – Rovné zacházení ve smyslu článku 4 nařízení č. 883/2004 – Oblast působnosti – Zvláštní nepríspevkové peněžité dávky – Zahrnutí*
(Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004, čl. 3 odst. 3, článek 4 a čl. 70 odst. 2)

(viz bod 83)

6. *Sociální zabezpečení – Migrující pracovníci – Rovné zacházení – Vnitrostátní právní úprava, jež vylučuje nárok bývalého migrujícího pracovníka a jeho dětí, kteří se mohou dovolávat autonomního práva pobytu z důvodu plnění školní docházky dětmi v hostitelském členském státě, na zvláštní nepríspevkové peněžité dávky – Nepřípustnost – Odůvodnění – Výjimka ze zásady rovného zacházení s občany Unie v oblasti sociální pomoci – Nepoužitelnost*
(Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004, čl. 3 odst. 1, články 3 a 4 a čl. 70 odst. 2, a nařízení č. 492/2011, článek 10; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38, čl. 24 odst. 2)

(viz body 84 -89, výrok 2)

Shrnutí

Bývalému migrujícímu pracovníkovi a jeho dětem, kterým přísluší právo pobytu z důvodu školní docházky dětí, nemůže být automaticky odepřen nárok na základní sociální dávky stanovené vnitrostátním právem z důvodu toho, že se tento pracovník stal nezaměstnaným

JD je polským státním příslušníkem, který od roku 2013 bydlí se svými dvěma nezletilými dcerami v Německu, kde jeho dcery plní povinnou školní docházku. V letech 2015 a 2016 vykonával JD v tomto členském státě několik zaměstnání, než se stal nezaměstnaným. Od září 2016 do června 2017 pobírala rodina zejména základní dávky sociální pomoci stanovené německou právní úpravou, a sice „podporu v nezaměstnanosti“ (Arbeitslosengeld II) pro JD a „sociální dávky“ (Sozialgeld) pro jeho děti. Od 2. ledna 2018 je JD opět zaměstnán na plný úvazek v Německu.

JD požádal příslušný německý orgán, Jobcenter Krefeld, o vyplacení uvedených dávek za období od června do prosince 2017. Tento orgán však jeho žádost zamítl s odůvodněním, že si JD ve sporném období neponechal postavení pracovníka a pobýval v Německu jako uchazeč o zaměstnání. JD podal proti tomuto rozhodnutí žalobu, které bylo vyhověno. Jobcenter Krefeld nato podal odvolání k Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (zemský soud pro spory v oblasti sociálního zabezpečení v Severním Porýní – Vestfálsku, Německo).

Soudní dvůr, k němuž posledně uvedený soud podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, v rozsudku vydaném velkým senátem dne 6. října 2020 upřesnil práva, jichž požívá bývalý migrující pracovník, který má v péči děti plnící školní docházku v hostitelském členském státě, s ohledem na nařízení č. 492/2011¹ a č. 883/2004², jakož i směrnici 2004/38³.

V tomto ohledu Soudní dvůr poté, co uvedl, že dotčené dávky sociální pomoci mohou být kvalifikovány jako „sociální výhoda“ ve smyslu nařízení č. 492/2011, zaprvé rozhodl, že toto nařízení brání vnitrostátní právní úpravě, která za všech okolností a automaticky vylučuje, aby bývalý migrující pracovník a jeho děti takové dávky pobírali, přestože jim podle uvedeného nařízení⁴ přísluší autonomní právo pobytu z důvodu plnění školní docházky jeho dětmi.

K učinění tohoto závěru Soudní dvůr nejprve připomněl, že právo pobytu přiznané dětem (bývalého) migrujícího pracovníka za účelem zaručení jejich práva na přístup ke vzdělání a odvozeně rodiči, který o tyto děti pečuje, vyplývá původně z postavení tohoto rodiče jako pracovníka. Jakmile je však toto právo nabyto, stává se autonomním a bude moci trvat i po ztrátě tohoto postavení. Soudní dvůr měl dále za to, že osoby, které mají takové právo pobytu, požívají rovněž práva na stejné zacházení jako s vlastními státními příslušníky v oblasti poskytování sociálních výhod, stanoveného nařízením č. 492/2011⁵, a to i v případě, že se již nemohou dovolávat postavení pracovníka, ze kterého vyvodily své původní právo pobytu. Takový výklad tak brání tomu, aby osoba, která má v úmyslu opustit se svou rodinou členský stát původu, aby odjela pracovat do jiného členského státu, byla vystavena riziku, že v případě ztráty zaměstnání bude nucena přerušit školní docházku svých dětí a vrátit se do země svého původu, jelikož nebude moci pobírat sociální dávky stanovené vnitrostátním právem, které by jim umožnily mít k dispozici dostatečné prostředky na živobytí.

Soudní dvůr konečně rozhodl, že se hostitelský členský stát nemůže v takovém případě, jako je tento případ, dovolávat výjimky ze zásady rovného zacházení v oblasti sociální pomoci stanovené směrnicí 2004/38⁶. Tato výjimka umožňuje odepřít nárok na sociální pomoc některým kategoriím osob, jako jsou ty, kterým podle této směrnice přísluší právo pobytu z důvodu hledání zaměstnání v hostitelském členském státě, aby se tak zabránilo tomu, že se tyto osoby stanou nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci tohoto členského státu. Tato výjimka přitom musí být vykládána restriktivně a může se uplatnit pouze na osoby, jejichž právo pobytu je založeno pouze na uvedené směrnici. Je sice pravda, že v této věci mají dotyčné osoby právo pobytu založené na

¹ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie (Úř. věst. 2011, L 141, s. 1).

² – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72).

³ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. 2004, L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 45).

⁴ – Článek 10 nařízení č. 492/2011.

⁵ – Článek 7 odst. 2 nařízení č. 492/2011.

⁶ – Článek 24 odst. 2 směrnice 2004/38.

této směrnici⁷ z důvodu hledání zaměstnání dotyčným rodičem. Avšak vzhledem k tomu, že se mohou rovněž dovolávat autonomního práva pobytu na základě nařízení č. 492/2011, nemůže být vůči nim uvedená výjimka namítána. Vnitrostátní právní úprava, která vylučuje veškeré jejich nároky na dávky sociální pomoci, tedy zavádí rozdílné zacházení v oblasti sociálních výhod ve srovnání s vlastními státními příslušníky, které je v rozporu s tímto nařízením⁸.

Soudní dvůr zadruhé rozhodl, že (bývalý) migrující pracovník a jeho děti, kterým přísluší právo pobytu na základě nařízení č. 492/2011 a jsou pojištěni v systému sociálního zabezpečení v hostitelském členském státě, mají rovněž právo na rovné zacházení vyplývající z nařízení č. 883/2004⁹. Skutečnost, že jim jsou odepřeny veškeré nároky na dotčené dávky sociální pomoci, tedy zakládá rozdílné zacházení ve srovnání s vlastními státními příslušníky. Toto rozdílné zacházení je v rozporu s posledně uvedeným nařízením¹⁰, jelikož výjimka stanovená ve směrnici 2004/38¹¹ se ze stejných důvodů, jaké uvedl Soudní dvůr v souvislosti s nařízením č. 492/2011, nemůže vztahovat na situaci takového pracovníka a jeho dětí plnící školní docházku.

⁷ – Článek 14 odst. 4 písm. b) směrnice 2004/38.

⁸ – Článek 7 odst. 2 nařízení č. 492/99 ve spojení s jeho článkem 10.

⁹ – Článek 4 nařízení č. 883/2004.

¹⁰ – Článek 4 nařízení č. 883/2004.

¹¹ – Článek 24 odst. 2 směrnice 2004/38.